

## Täysistunto

### Keskiviikko 2.9.2020 klo 14.01—15.27

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 15.27.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.01—15.27).

#### 1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

---

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Arvoisat edustajat, muistutan näistä turvaväleistä tässä salissa, että pidetään niistä huolta.

---

#### 2. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 28/2020 vp

*Vaaleja*

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan varajäseneksi edustaja Hanna Sarkkisen.

#### 3. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 29/2020 vp

*Vaaleja*

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseneksi edustaja Hanna Sarkkisen ja varajäseneksi edustaja Merja Kyllösen.

#### 4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta

Hallituksen esitys HE 96/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2020 vp

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 14/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

### *Keskustelu*

14.02 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erosopimuksen soveltamisalaan kuulumisen kannalta on keskeistä, että ne Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, jotka oleskelevat Suomessa ennen siirtymäkauden päättymistä, jatkavat oleskelua myös siirtymäkauden päätyttyä. Siirtymäkauden jälkeen Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten, jotka eivät kuulu erosopimuksen soveltamisalaan, maahantuloon ja maassa oleskeluun sovelletaan kolmannen maan kansalaisia koskevia säännöksiä.

Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota hallituksen esityksestä ilmeneviin...

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Purra, ihan hetkinen. — Nyt minä pyydän, että täällä salissa pidetään ne turvavälit. — Olkaa hyvä.

Kiitos, arvoisa puhemies! — Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota hallituksen esityksestä ilmeneviin käsitteisiin ”oleskeluoikeus” ja ”oleskeluasema”. Itse lakiehdotuksen tekstissä on käytetty vain ensin mainittua käsitettä. Erosopimuksessa käytetään saadun selvityksen perusteella lisäksi ilmaisua ”asema”. Valiokunnalle esitetyn tiedon mukaan hallituksen esityksen valmistelussa on pyritty johdonmukaisuuteen, mutta siinä ei ole etenkään lausuntokierroksen jälkeen tehtyjen muutosten jälkeen pystytty täysin pysymään. Esityksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä ei kuitenkaan ole ilmennyt, että käytetyt eri ilmaisut johtaisivat jonkin asian väärinymmärtämiseen. Valiokunnan käsityksen mukaan oleskeluoikeus sinänsä ei välttämättä käsitteellisesti sisällä muita oikeuksia. Kun sen sijaan puhutaan oikeusasemasta, siihen saatetaan liittää oleskeluoikeuden myötä myös suoraan tai lain nojalla syntyviä muita oikeuksia. Oleskeluoikeuden saavan oikeudelliseen asemaan kuuluu oleskelun ohella suoraan erosopimuksen nojalla oikeus opiskeluun, työntekoon ja yritystoiminnan harjoittamiseen.

Oleskeluluvan hakemisesta valiokunta korostaa, että on huolehdittava riittävästä ohjeistuksesta, neuvonnasta ja viestinnästä, jotta asianomaiset saavat riittävästi tietoa erosopimuksen mukaisista oikeuksistaan ja osaavat hakea heille kuuluvaa oleskeluoikeutta. Hakemusten käsittelyssä tulee noudattaa sujuvia, avoimia ja yksinkertaisia hallintomenettelyjä, ja kaikenlaista turhaa hallinnollista taakkaa tulee välttää.

Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että valitettaessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen asiassa, joka koskee ehdotetun lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua Maahanmuuttoviraston päätöstä, valituslupaperusteet ovat samansisältöiset kuin valitettaessa ulkomaalaislain perusteella korkeimpaan hallinto-oikeuteen unionin kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelusta. Valiokunta ehdottaa valituslupaperusteet säädettäväksi sisällöltään ulkomaalaislain 196 §:n 4 momenttia vastaaviksi. Muutoin muutoksenhakuun sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta viittaa

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

mietintöään täydentävästi lisäksi hallituksen esityksessä lausuttuun. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna mietinnöstä ilmenevin kannanotoin.

**14.06 Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Uskaltaudun tässä puhumaan, vaikken ole ihan varma, pystynkö käyttämään oikein näitä hallintovaliokunnan ansiokkaasti erittelemiä käsitteitä ”oleskeluoikeus” ja ”oleskeluasema”.

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan ero Euroopan unionista on vaikutuksiltaan mittava ja aiheuttaa muutostarpeita myös kansalliseen lainsäädäntöömme. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia asuu Suomessa pysyvästi viitisentuhatta. Heidän oleskeluoikeutensa on perustunut oikeudellisesti Euroopan unionin vapaan liikkuvuuden periaatteeseen, mutta Yhdistyneen kuningaskunnan erottua Euroopan unionin jäsenyydestä tämän vuoden helmikuun alussa on Suomessa pysyvästi asuvien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten haettava oleskelulupaa Maahanmuuttovirastosta tai ulkomailla Suomen edustustosta yhdeksän kuukauden kuluessa ensi vuodenvaihteeseen jatkuvan siirtymäkauden päättymisestä. Tämä oleskeluluvan hakemisvelvollisuus kuitenkin koskee vain niitä henkilöitä, joilla ei ole entuudestaan hallussaan pysyvän oleskeluoikeuden osoittavaa asiakirjaa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että varmistamme tänne kotiutuneiden ja täällä työskentelevien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oleskelulupien sujuvan käsittelyn ja Suomessa asumisen lailliset edellytykset. Tällä on ratkaisevan olennainen vaikutus myös työ- ja perhesuhteiden jatkuvuuteen. Samalla tietenkin vastavuoroisesti odotamme ja olettamme, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat suomalaiset saavat EU-eron jälkeenkin varmistetuksi oleskelu- ja työskentelyoikeutensa.

**14.08 Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Purra esiteli hyvin tämän mietinnön ja korosti neuvontaa ja tiedotusta, ja kun tämä pitää hakemuksesta tehdä määräaika, niin todellakin on tärkeää, että Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset ovat tietoisia tästä mahdollisuudesta. Tämä hallituksen esitys on ihan suotava ja kannatettava ja poistaa varmasti epävarmuutta ja epätietoisuutta näiden kansalaisten keskuudesta ja heidän perheenjäsentensä keskuudesta, jotka täällä laillisesti ovat ja haluavat olla myös jatkossa.

Ehkä tähän loppuun voisi sanoa, että exit aiheuttaa myös paljon ratkaistavia kysymyksiä, jotka sitten täytyy pyrkiä ratkaisemaan, ja tämä on yksi keino tässä ikävässä episodissa.

**14.09 Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Brexit näkyy monessa, ja vaikutukset ovat varmasti laajoja. On hyvä, että Ison-Britannian kansalaisten oleskelu ja asuminen Suomessa on mahdollistettu tämän siirtymäajan aikana — heitä Suomessa on tuo noin viitisentuhatta — ja toivottavasti myös tämä jatko onnistuu jouhevasti ja sujuvasti. Siinä on kyse kuitenkin suuresta määrästä työntekijöitä ja isosta määrästä heidän lapsiaan, jotka täällä ovat esimerkiksi koulua käyneet.

Se, minkä haluan tässä keskustelussa nostaa esille, on oikeastaan brexitin suuret vaikutukset laajemmin myös yritystoimintaan. Toivon, että myös näissä neuvotteluissa löytyy sellaisia ratkaisuja, että yritysten toimintaedellytykset yli EU-ajan Iso-Britanniaan voisivat jatkua tulevaisuudessa mahdollisimman jouhevasti.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Iso kysymys tässä brexitissä on myös tietysti kaiken kaikkiaan turvallisuus, joka säteilee myös aina meille Suomeen asti esimerkiksi kansainvälisen terrorismin ja tiedonvaihdon näkökulmasta.

**14.10 Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä erosopimus korostaa niin sanotun normaalin elämän jatkumista siellä, mihin erosopimuksen soveltamispiiriin kuuluvat ovat asettautuneet.

Arvoisa puhemies! Tällä erosopimuksella mahdollistetaan Euroopan unionin oikeuteen perustuvan oleskeluoikeuden vaihtaminen erosopimuksen mukaiseen oleskeluoikeuteen, mutta sen sijaan se, mikä jää täällä jäsenvaltioissa tarkasti huomioitavaksi, on se, että erosopimuksessa on jätetty jäsenvaltioiden päätettäväksi nämä prosessuaaliset asiat ja se, millä menettelyllä ja missä aikataulussa oleskeluoikeuksia on haettava.

Niin kuin hallintovaliokunnan puheenjohtaja esittelyssään totesi, meillä Suomessa on haluttu varmistaa se, että esimerkiksi tässä valituslupaa noudattavassa prosessissa noudatetaan siis unionin kansalaisen prosessia niiltä osin.

Sitten tämä oleskeluoikeuden ja oleskeluaseman, näitten termien, erottelu tulee hallintovaliokunnan mietinnössä hyvin esille. Luulen, että tällä ei sinällänsä sen itse asian kanssa ole suurtakaan merkityksellistä eroa, mutta aina silloin, kun puhutaan oleskeluoikeudesta, täytyy myöskin muistaa, että on tärkeää huomioida, että Suomessa esimerkiksi asumisperusteinen sosiaaliturva on sentyyppinen, että täytyy täyttää ne ehdot, jotta pystyy tämän Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin tulemaan. Siinä mielessä tämä on yksi niistä kohdista, joissa tämä oleskeluoikeus—oleskeluasema-terminologia on keskeistä.

Arvoisa puhemies! Sinällänsä hallintovaliokunnassa on tehty hyvää työtä asian suhteen ja tarkennettu hallituksen esitystä erityisesti tämän prosessin kohdalta, jossa se rinnastetaan siis unionin kansalaisen prosessiin.

**14.12 Iris Suomela vihr:** Arvoisa puhemies! Isossa-Britanniassa kohtuullisen pitkään asuneena tämä aihe ja sen inhimilliset vaikutukset tulevat lähelle. Brexithän on monella tapaa ollut inhimilliseltä ja taloudelliselta hintalapultaan kova jo nyt, ennen kuin varsinaisia pahimpia vaikutuksia ollaan ehditty edes nähdä. Mutta tässä vaiheessa on tietysti tärkeää katsoa eteenpäin ja miettiä, miten ainakin niitä pahimpia vaikutuksia saadaan torjuttua, ja tämä toki sitten tulee lopulta meidän jäsenmaiden tehtäväksi. Siksi on ollut hienoa nähdä, että hallintovaliokunta on ollut tässä tarkkana ja kiinnittänyt huomiota siihen, että ei synny minkäänlaisia epäselvyyksiä, kun lähdetään määrittelemään sitä, millä reunaehdoilla Ison-Britannian kansalaiset voivat jatkossa Suomessa olla.

Tässä keskustelussa käy hyvin ilmi se, miten monella tapaa, kun puhutaan kansainvälisestä yhteistyöstä, paras arvo saadaan silloin, kun saadaan neuvottelu- ja keskusteluvälit pidettyä hyvinä ja kun kukaan ei lähde noukkimaan rusinoita pullasta. Sehän on monesti paljon vaikeampaa kuin miltä tuo metafora edes kuulostaa. Vapaakaupan kohdalla on itsestäänselvää, että jos halutaan vaikkapa välttää tuplatarkastukset ja tarkastaa vaikkapa lääkkeiden turvallisuus yhteen kertaan, niin silloin pitää yhdessä sopia, mitkä ovat ne kriteerit ja menettelyt, joilla se turvallisuus varmistetaan. Jos toinen osapuoli ei ole valmis yhdessä sopimaan, mitkä kriteerit ovat käytössä, niin silloin eteenpäin ei päästä ja kauppa voi pahimmillaan jumiutua, mikä sitten näkyy työllisyydessä ja yritysten tilanteessa vakavasti.

Sama pätee monella tapaa myös tähän kysymykseen vapaasta liikkuvuudesta ja oleskeluoikeuksista. Jossain määrin keskustelujen mittaan on ollut nähtävissä Ison-Britannian

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

konservatiivijohdossa tendenssiä hakea briteille enemmän oikeuksia kuin mitä he ovat vastaisuudessa EU-kansalaisille valmiita antamaan, ja tietysti tällainen yhtälö olisi monella tapaa käytännössä mutta myös periaatteellisesti toimimaton. Siksi tästä tapauksesta onkin hyvä ottaa opiksi. Rusinoita ei voi noukkia pullasta. Kansainvälisen yhteistyön, hyvien neuvotteluvälien ja yhteisten standardien vaaliminen on monella tapaa meidän kaikkien etu, ja nyt pitää yrittää etsiä EU:lle sitä yhteistä tietä eteenpäin, jotta tällaisilta katastrofeilta voidaan välttyä jatkossa — sen lisäksi, että nyt tämän katastrofin vaikutukset minimoidaan sitten kaikin mahdollisin keinoin.

**14.15 Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Katsoin tänään hallintovaliokunnan mietintöä, ja erittäin ansiokkaasti puheenjohtaja Purran johdolla on tämä muutoksenhakukohta korjattu, mutta huomasin tästä, että asiantuntijakuulemisissa on tullut esille, että hallinto-oikeuslain pykälää, jossa voitaisiin kevennetyssä kokoonpanossa käsitellä myös tämän ryhmän asioita, oli toivottu. Käsitykseni mukaan tämä on ollut esillä myös lainvalmisteluvaiheessa — valiokunnan jäsenet saavat korjata, jos olen saanut vääränlaista käsitystä — ja on hyvin harmillista, että tätä ei silloin lainvalmisteluvaiheessa otettu huomioon, olisi ollut hyvin pienestä muutoksesta kysymys, ja lakivaliokunnan puheenjohtajana olisin mielelläni ottanut lakivaliokuntaan tämän lausunnolle. Täällä todetaan, että ei ehditty pyytää. No, ei ehditty, kun ei ollut hallituksen esitykseenkään sellaista laitettu, joten varmaan sali ei ole sitä silloin ymmärtänyt lakivaliokuntaan lähettää. Olisin kysynyt tietysti, jos täällä olisi ministeri paikalla — eivät pääse nyt, ymmärrän sen — onko tähän tulossa muutoksia, kun tämä on kerran tullut asiantuntijakuulemisissa esille.

Meillä on siellä paljon ryhmiä juuri sen takia, että meidän hallinto-oikeudet ovat ruuhkautuneet. Kun esimerkiksi ulkomaalaisasioissa me olemme lakivaliokunnassa kuulleet hallinto-oikeuksia, niin siellä on yli puolet asioista jo näitä maahanmuuttoon liittyviä, johon tämäkin varmaan laskettaneen — tai ainakin oleskelulupaan liittyviä — ja jotka sitten venyttävät käsittelyaikoja. Näissä maahanmuuttoasioissa käsittelyajat ovat olleet keskimäärin viisi kuukautta, kun muissa ryhmissä ne ovat olleet yhdeksän kuukautta, kuten veroon liittyvissä ja sosiaalitoimeen liittyvissä ja lastensuojeluun liittyvissä. Ja nyt oikeastaan lähetän semmoista viestiä, että tuokaa nyt pikaisesti tästä pykälä, niin että saadaan tämäkin sinne kevennettyyn menettelyyn, etteivät hallinto-oikeudet vieläkin enemmän ruuhkaudu. — Kiitos.

**14.17 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti vain sen verran, että nyt kun britit jättivät Euroopan unionin, tässä saamme esimerkin siitä, miten monimutkainen prosessi se siellä onkaan sitten jos joku tällaisen päätöksen tekee. Suomen kannaltahan on välttämättömän tärkeää, että yhteys tuonne Brittein saarille säilyy hyvänä ja vahvana, koska se on meidän tärkeä kauppakumppanimme. Se on myös länsimainen demokraattinen oikeusvaltio, jonne yhteyksien säilyttäminen on suomalaisille muutenkin tärkeää. On hyvä, että tämä siirtymäaika hoidetaan tyylikkäästi, niin kuin tässä hallintovaliokunnan mietinnössä on vilpittömästi ja erittäin hyvin onnistuttukin. Ja sitten kun saavutetaan jonain päivänä se lopullinen tilanne — kun kaikki sopimukset ovat Euroopan unionin ja brittien välillä syntyneet, jolloin päästään siihen normaaliin arkiseen työhön sen jälkeen, kun ensi vuosi koittaa — niin toivoisin, että siinä tilanteessa Suomella olisi myös tällaiset mutkattomat, hyvät suhteet tuonne Brittein saarille. Se on meille tärkeä kumppani edelleen, ja uskon, että semmoinen sopimuskanta saadaan syntymään tässä maassa brittien kanssa, että

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

homma pelaa. Uskon kuitenkin, että tässä on vielä monta kantoa siinä kaskessa, ennen kuin saavutetaan hyvä tilanne, mutta uskon, että vilpittömällä yrityksellä siihen pääsemme.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 96/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

### 5. Hallituksen esitys eduskunnalle covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden verovapauden voimassaolon jatkamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2020 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

#### *Keskustelu*

**14.19 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tuttu asia eduskunnalle. Kun epidemia lähti liikkeelle, myönsimme verovapauden covid-19-tartunnan estämisessä, testaamisessa ja hoitamisessa tarvittaville tavaroille. Nyt esitetään, että tätä määräaikaista verovapautta jatketaan kolmella kuukaudella vuoden 20 loppuun asti. Tällä on arvioitu olevan verotuloihin 4 miljoonan euron vähentävä vaikutus, ja tarkoitus on, että tämä käsitellään viidennen lisätalousarvion yhteydessä.

**14.19 Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos esittelystä. Pidän esitystä ihan kannatettavana.

Kun tässä puhutaan arvonlisäverolaista ja tuotteista, jotka liittyvät tähän koronaepidemiaan ja sen hoitoon ja ennaltaehkäisyyn, niin haluan tässä yhteydessä esittää kysymyksen ja toiveen siitä, olisiko mahdollista ja syytä harkita maskien arvonlisäveron muuttamista niin, että nykyinen 24 prosenttia muutettaisiin 10 prosentiksi, niin kuin monella muulla apteekkituotteella, tai peräti nollaan, mikäli se on mahdollista.

Samassa yhteydessä on tietysti hyvä kiittää siitä, että vähävaraisille on maskeja kuntien kautta nyt jaossa ja toisaalta myös Verohallinnon linjausta siitä, että työntekijöille voidaan jakaa maskeja verovapaasti. — Kiitos.

**14.21 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on kannatettava ja hyvin perusteltu. Tämä vapautushan koskee esimerkiksi lääkäreiden ja muun terveydenhuoltohenkilöstön tarvitsemia hengityssuojaimia, suojavarusteita, testaussarjoja tai hengityslaitteita.

Tuo edustaja Kiurun esittämä kysymys on ollut myös omassa mielessäni. Samalla tähän liittyen: tänään Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT julkaisi tiedotteen tuoreesta

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

tutkimuksesta, kansainvälisestä tutkimuksesta, jossa todettiin, että väliaikaiset arvonlisäveron alennukset ovat johtaneet jopa alkuperäistä tasoa korkeampiin hintoihin ja että sitten taas siinä vaiheessa, kun palataan takaisin siihen normaaliin arvonlisäverotasoon, hinnat nousevat, joten tätäkin on syytä sitten jatkossa tarkkailla, että millä tavalla tämä hintakehitys näiden tuotteiden osalta kenties tämän ajan päätyttyä tapahtuu.

Joka tapauksessa on todellakin tärkeää, että nyt käytetään niitä keinoja, joita meillä on käytettävissä, jotta pystytään hillitsemään tätä mahdollista toista aaltoa, joka nyt Euroopassa valitettavasti on nostanut päätään. Suomessahan me olemme pärjänneet onneksi monella tavoin hyvin, mutta kyllä nyt on oltava tarkkana myös näiden kaikenlaisten tarvikkeiden suhteen, jotka ovat tukemassa sitä strategiaa, jossa pyritään testaamaan ja jäljittämään ja ehkäisemään näitä koronavirustartuntoja.

**14.23 Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Määräaikaisen covid-19-verovapauden jatkaminen lääkäreiden käyttämille ja terveydenhuollon käyttämille hengityssuojaimille ja testausvälineille, laitteille ja siihen liittyviin tuotteisiin on varsin perusteltu.

Edustaja Räsänen siviiliammattiltaan lääkärinä piti hyvän puheenvuoron tuossa edellä ja myös toi esille niitä huolia, joita mahdollisesti näihin väliaikaisiin muutoksiin liittyy. Niitä on hyvä toki seurata, mutta tämä esitys on varmasti tässä tilanteessa hyvä ja järkevä ja jatko kannatettava.

Edustaja Kiuru nosti aiemmin esille kuluttajatuotteet, jotka myös ovat nyt merkittävässä roolissa. Hengityssuojaimet ja käsidesi ovat aika monen meidän tavallista arkea tänä päivänä, ja niissä on 24 prosentin arvonlisävero. Näitä muuten monet pienituloiset joutuvat tälläkin hetkellä ostamaan, vaikka hallitus on luvannut, että niitä vähävaraisille jaetaan, eli tämä jako ei ole onnistunut sillä tavalla. Kuluttajaliitto esimerkiksi kantoi huolta kasvomaskeiden käyttösuosituksesta siitä näkökulmasta, että se ei saisi asettaa kotitalouksia eriarvoiseen asemaan. Esimerkiksi julkista liikennettä käyttävälle perheelle, jossa on kaksi aikuista ja kaksi lasta, kuukausikustannukset ovat vähintään noin 200 euroa, ja siinä tietysti 24 prosentin arvonlisävero näyttelee aika isoa siivua.

Tällä viikolla saimme tiedon, että myös Turun ammattikorkeakoulu on määrännyt — ei suositellut, vaan määrännyt — opiskelijoille maskipakon ja ilmoittanut, että kustannukset jäävät opiskelijoiden itsensä maksettaviksi. Turun ammattikorkeakoulun rehtori oli todennut, että maskit rinnastetaan opiskeluvälineisiin. Tämä on muuten monelle pienituloiselle opiskelijalle yllättävän suuri menoerä, kun näitä maskeja joudutaan ostamaan, ja se ei todellakaan onnistu yhdellä kankaisella maskilla, vaan itsekin kun olen niitä nyt aktiivisesti käyttänyt, niin maskeja, kankaisiakin, täytyy olla useampia sen kierron, pesemisen ja niiden puhtauden, varmistamiseksi.

Kysyisin valtiovarainministeri Vanhaselta, voisitteko harkita tätä arvonlisäveron poistoa myös kuluttajien koronatuotteilta eli lähinnä käsideseiltä ja hengityssuojaimilta. Saatte tukea täältä oppositiosta.

**14.26 Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä suojavarusteitten ja muun muassa testausarjojen arvonlisäveron väliaikainen muuttaminen ja sen jatkaminen nyt kolmella kuukaudella on sinällänsä varmasti kannatettava esitys. Täällä monet kollegat ovat nyt nostaneet esille tämän, olisiko mahdollista ajatella, että myöskin sinne kuluttajasektorille, esimerkiksi juuri kasvomaskeihin ja käsideseihin, voitaisiin ajatella määräaikaista arvonlisäverovapautusta.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Nostaisin nyt vielä esille toisenkin huolen, mikä tässä esityksessä, siinä alkuperäisessä, nousi tuolla verojaostossa esille. Eli kun on tämä määrittely siitä, että näitä arvonlisäverovapauksia annetaan siis ”julkisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalihuollon palveluntuottajille, komission päätöksessä tarkoitetuille valtiollisille toimijoille, toimivaltaisten viranomaisten hyväksymille organisaatioille ja yleishyödyllisille yhteisöille”, niin missä asemassa ovat pienet esimerkiksi sosiaalialan yksityiset toimijat? Viime keskustelusta jäin siihen käsitykseen — ja muistaakseni taisi olla niin, että kokoomus ja KD tekivät siitä yhteisen vastalauseenkin — että tämä ei koske näitä pieniä toimijoita. Tämä tuntuu kyllä sillä tavalla kummalliselta, että jos on esimerkiksi tehty kokonaisulkoistus eli asiat pyörivät isossa terveysjätissä, niin silloin kyllä koskee, kun se kuuluu kokonaisulkoistuksen näkökulmasta tähän toimijoitten joukkoon, mikä tässä luetellaan, mutta sitten jos on esimerkiksi pieniä pk-alan sosiaalipuolen yrittäjiä tai jos meillä on vaikkapa kunnallisen ja yksityisen puolen yhteisyritys, niin näillä ilmeisesti ei ole mahdollisuuksia tähän arvonlisäverovapautukseen.

Ministeriltä olisin mielelläni kuullut, onko tämä nyt herättänyt jonkunlaista keskustelua, miksi tässä nyt tulee sitten tällä tavalla eri tavoin kohdeltua arvonlisäveron kannalta näitä erilaisia toimijoita — meillä Suomessa monissa pienissä kunnissa näitä asioita hoidetaan yksityisen ja julkisen puolen hyvällä yhteistyöllä — ja itse asiassa, kenen vastuulla on esimerkiksi hankkia näitä suojavarusteita. Muistan, että silloin heti, kun tämä epidemia alkoi, meillä oli Suomessa kohtuullinen kalabaliikki siitä, ulottuuko sairaanhoitopiiriin vastuu kaikille näille yksityisen puolen toimijoille ja välitettiinkö sitä kautta tarpeeksi paljon näitä suojavarusteita. Monet sitten lähtivät kyllä itsekin hankkimaan näitä suojavarusteita. Eli tässä on nyt vähän sellainen niin sanottu harmaa ja hämärä alue. Millä tavalla näitten toimijoitten hankinnat pystytään varmistamaan, niin että myöskin sillä puolella, kun he toimivat ihan samoissa tehtävissä, olisi sitten varmistettu tämä arvonlisäverovapaus?

**14.29 Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Tärkeä asia, jonka valtiovarainministeri napakasti ja hyvin esitteli, ja hyvin myötäsukaisia puheenvuoroja on kollegoilta kuultu tässä. Kun huomasin tämän asian olevan listoilla, niin ajattelin, että ihan lyhyesti itse päivittäisin tätä tilannetta, jossa tällä hetkellä olemme, mutta sitä ennen muutama kommentti käytyyn keskusteluun.

En osaa itse tyhjentävästi vastata edustaja Essayahin äsken esittämään kysymykseen, mutta käsitykseni on se, että silloin kun julkisen järjestämisvastuun piirissä on yksityistä alihankintaa, niin tämä lainmuutos kattaa kyllä ne asiat, mutta silloin, kun on kysymys pienyrityksestä tai vaikka suuremmistakin yrityksistä, joissa tapahtuu niin sanotusti itse maksaen tapahtuvaa hoitoa, niin ne olisivat tämän ulkopuolella. Mutta tämä on tietenkin syytä tarkasti selvittää.

Itse kiinnittäisin huomiota siihen, että tämä voimassaoloaika ulotetaan nyt 30. lokakuuta saakka. Ymmärrän sen, koska lakiesityshän on annettu jo kesäkuun puolella ja silloin meillä aikajänne varmasti ulottui sinne lokakuuhun, mutta nyt kun elämme jo syyskuun alkua, niin varmasti kaikki ymmärrämme, että kyllähän tämä täytyy saada vuoden loppuun asti. Varmaan valtiovarainvaliokunta asiaa käsitellessään voinee tähän ottaa sitten kantaa.

Kolmas asia, johon tässä kollegat ovat kiinnittäneet huomiota, on sen harkitseminen, missä määrin tätä voitaisiin niin sanottuihin kuluttajatuotteisiin laajentaa, ja se kuulostaa kovin järkevältä kysymykseltä.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Mutta ihan lyhyesti tähän itse tilanteeseen. Meillähän julkisuudessa käsitellään paljon tätä koronaepidemiatilannetta, ja me saamme siitä myös erittäin hyvää informaatiota. Yritin tässä aivan äkkiä, itse asiassa tässä työpöydän ääressä, katsoa nämä keskeiset luvut. Totean tässä yhteydessä, että kun tänään oli saatavilla tiistain 1.9. klo 14:n lukuja, niin meillä oli edellisen viikon aikana, siis tiistaista 25.8., tullut uusia tartuntoja 161. Jos jaan sen seitsemällä, niin päiväkeskiarvo on 23. Siitä jos katson 2 viikkoa taaksepäin eli ajanjakson 11.8.—25.8., 358 tartuntaa, päiväkeskiarvo on 25, eli näyttäisi, että nyt tämä viimeinen viikko ei ole ollut yhtään sen vilkkaampi, vaikka meillä on näitä yksittäisten kuntien, Kuusmo, Jyväskylä ja niin edelleen, tapauksia ollut. Sen sijaanhan selvä ero oli sitten sitä edeltäviin kahteen viikkoon eli 29.7.—11.8., silloin uusia tartuntoja oli päiväkeskiarvona noin 15. Eli tämä on nyt se tilanne.

Tänä päivänä huomasi THL:n Mika Salmisen todenneen, että me emme ole epidemiatilanteessa. Epidemiatilannehan tarkoittaa taudin leviämistä koko maahan, mutta meillä on yksittäisiä rypäitä. Tilanne on siis sillä tavalla hallinnassa, ja testausmäärät ovat nousseet ihan huikeasti. Eli aika vaativassa tilanteessa nyt olemme tämän lähitulevaisuuden suhteen.

**14.32 Jussi Saramo vas:** Arvoisa puhemies! Kuten keväällä verojaostossa totesimme, niin komission kanta on hyvin selkeä. Sen mukaan vapautus ei kata yksityisten toimijoiden tuottamaa yksityistä terveydenhoitoa, ja tämän vuoksi valiokunta ei pitänyt mahdollisena laajentaa ehdotettua verottomuuden soveltamisalaa yksityisiin toimijoihin niiden kaikessa toiminnassa. Siltä osin kuin ne tuottavat kaikille kaikkien saatavilla olevaa yhteistä hoitoa ja hoivaa ne ovat tähän oikeutettuja. Ja on tärkeää huomata, että Suomen terveyspalvelut ovat poikkeuksellisen tehokkaita, jopa liian tehokkaita; meidän tulisi käyttää niihin vähän enemmän rahaa, jotta laatu paranisi aivan huippumaiden tasolle ja saataisiin jonot pois.

Minusta on hyvä, että HUS ja moni muu sairaanhoitopiiri ja moni kunta on päättänyt käyttää myös yksityisiä palveluita koronavirüsissä esimerkiksi testausjonojen purkuun, mutta kyllä me nyt olemme nähneet, että ne todelliset ratkaisut ovat kuitenkin ainoastaan julkisen sektorin tehtävissä. Koronavirüs on osoittanut, että yksityinen sektori ei ole mikään taikalaatikko, joka voisi ratkaista Suomen heikosti rahoitetun terveyssektorin ongelmat. Kun testausajat kasvoivat kohtuuttomiksi, niin paljastui, että yksityisenkään kapasiteetti ei riittä alkuunkaan ja hinnatkin ovat korkeat.

Minusta se linja, jonka hallitus on tässä ottanut, on aivan oikea, ja on hyvä, että paikallisella tasolla voidaan sitten käyttää vielä niitä ratkaisuja, jotka kaikkialla siellä paikallisella tasolla toimivat.

**14.34 Iiris Suomela vihr:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on syytä todeta, että tällainen alv-helpotus on todellakin tarpeen, jotta julkisen sektorin terveydenhuoltoon ja julkisen sektorin hankkimaan terveydenhuoltoon voidaan varmistaa vähän pienemmällä hinnalla tarvittavien suojavälineiden ja muiden koronan torjunnan vaatimien tarvikkeiden hankinta.

Tässä on nyt rinnakkain kaksi keskustelua: tilanne, jossa terveydenhuoltopalvelujen tarjoaja hankkii tarvikkeita, ja toisaalta kysymys siitä, mitä pitäisi tehdä, jotta mahdollisimman monella kuluttajalla olisi mahdollisuus vaikkapa se maski hankkia. Jälkimmäiseen liittyen edustaja Räsänen nosti hyvin esiin VATTin sinällään jo aiemmin julkaiseman mutta nyt vielä enemmän kansainvälistä näkyvyyttä kansainvälisen julkaisun kautta saaneen tutkimuksen, jonka mukaan ainakaan tällaiset väliaikaiset alv-alennukset eivät auta kulut-

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

tajia, koska se on aina voimakkaampi se vaikutus sitten siinä vaiheessa, kun alv ikään kuin nostetaan takaisin sille entiselle tasolle, kuin miten se lasku on ehtinyt kuluttajahintoihin vaikuttaa. Siksi onkin järkevämpää tehdä pitkäjänteistä veropolitiikkaa. Jos jonkun tuotteen arvonlisäveroluokkaa päätetään muuttaa, niin selkeästi se kannattaa tehdä ennemmin pysyvästi kuin väliaikaisesti. Aiemmin on keskusteltu vaikkapa kuukautist tuotteiden verotuksesta ja muiden välttämättömien hygieniatarvikkeiden verotuksesta. Selvää on, että voisi olla syytä tarkastella, ovatko maskit ennemmin lääkkeisiin rinnastettavia kuin muihin tuotteisiin rinnastettavia, mutta todella se muutos kannattaa tehdä ennemmin pidemmällä aikavälillä, pysyvästi eikä väliaikaisesti, koska siinä väliaikaisuudessa on aina se riski, että se sitten pikemminkin nostaa kuluttajahintoja. Mutta tämä siis koskee nimenomaan sitä myyntiä kuluttajille; tämä ei ymmärtääkseni koske myyntiä siinä vaiheessa, kun joku terveyspalvelujen tarjoaja esimerkiksi niitä maskeja hankkii. Nämä kaksi keskustelua on syytä käydä erillään, ja nythän puhutaan tästä jälkimmäisestä.

EU rajoittaa tässä toimintamahdollisuuksia jonkin verran. Jos haluttaisiin vetää vaikkapa se kuluttajille myytävien maskien arvonlisävero nolleen, niin siitä varmasti jouduttaisiin käymään EU:n kanssa, komission kanssa keskustelu, koska siihen ei ole tässä tilanteessa valtuuksia annettu. Sen sijaan tähän on todella annettu mahdollisuus, että kun tarjotaan sitä julkista terveydenhuoltoa, niin siinä kohtaa se arvonlisävero voi väliaikaisesti olla nolla.

Eli nämä erilliset keskustelut ovat kaikki tärkeitä, mutta varsinkin kun puhutaan näin hienosyisestä ja hienosta asiasta, niin on tärkeää käydä ne selkeästi erillään, jotta tiedetään, mitä voidaan tehdä, mitä ei voida tehdä, milloin toiminnalla on se vaikutus, että todella niitä tuotteita on helpompi ja edullisempi saada, ja milloin taas on läsnä se edustaja Räsäsen nostama riski, että oikeastaan se [Puhemies koputtaa] hyvää tarkoittava arvonlisäveroalennus sitten nostaakin tuotteiden hintoja, mikä ei nyt varmasti missään nimessä ole kenenkään ajatus tässä keskellä kriisiä.

**14.37 Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Nyt kun valtiovarainministeri Vanhanen on paikalla: Täällä oli hyviä puheenvuoroja näistä kuluista ja verotuksesta, ja jatkan edelleen siitä, kun tein tuossa elokuun alussa kirjallisen kysymyksen — johon olen nyt saanut vastauksen, tänään tuli sähköpostia ministeri Kiurulta — jossa kysyin maskien verovähennys-oikeuksista ja lisäksi siitä, että tulisi tällainen ylimääräinen erä vähävaraisille maskien hankintaan. No, sen jälkeen tapahtui se, että on luvattu antaa näitä maskeja vähävaraisille jakoon tuolta kunnista, mutta toivottavasti se nyt saavuttaa kaikki, eli voisi miettiä sitten sitä, olisiko sielläkin puolella vähennysoikeuksia. Esimerkiksi jos olet jollakin työmarkkina-tuella, olet kotona, niin veroprosenttihan vaihtelee, eli se vaikuttaisi veroprosenttiin, jos se vähennys olisi suoraan verosta tehtävä, ei sellainen vähennys, joka vähentää tuloja, jolloin sen vaikutus on hyvin minimaalinen.

Lisäksi sen jälkeen Verohallinto on linjannut, että työnantaja voi antaa maskeja, jos niitä tarvitaan töissä, ja jos työnantaja ei tätä tee, niin silloin palkansaaja voi vähentää tulon-hankkimisvähennyksenä 750 euroa. Se tulee automaattisesti, ja sitten kuiteilla yli. No, nyt on hyvä muistaa, että moni maskeja tarvitseva ei ole töissä jatkuvasti, voi olla osa-aikatois-sa, voi olla monissa eri elämäntilanteissa tai työtön, kuten äsken sanoin, ja se vaikuttaa ve-rotukseen, ja silti hän tarvitsee maskeja esimerkiksi kaupassa käyntiin. Tämä jää kokonaan nyt tässä ratkaisematta, kun tämä koskee työnantajia.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Ja sitten verottaja linjasi, että myös työmatkakuluina voidaan vähentää maskin hankkimisesta aiheutuneita kuluja. No, sielläkin on omavastuu 750 euroa, niin että jos miettii, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla 11 kuukaudelta saa vuodessa matkakuluvähennyksen, niin tämä sisäinen ratikkalippu maksaa alle sen, eli henkilö ei sitten tule saamaan tätä, koska vähennykset eivät riitä. Ja kun yritin katsoa tuolta — en nyt ole tässä mikään syvälinen veroasiantuntija, mutta nyt jonkun verran vero-oikeutta lukenut — niin minusta siellä ei oikein verottajalle löydä semmoista hyvää pykälää, miten he voisivat omalla tulkinallaan muuttaa niin, että se olisi suoraan verosta vähennettävä, kuten esimerkiksi kotitalousvähennys. Verottaja tarvitsisi pykälän, jotta he voisivat muuttaa sitä, että esimerkiksi maskit olisivat kaikille suoraan verosta vähennettäviä kuluja ja se olisi kaikille sama, niin että jos verotettavaa tuloa jää, niin silloin kaikki ryhmät saisivat sen. Pyydänkin, että valtiovarainministeri tarkastelisi tätä, koska ihan olen tätä nyt syvällisesti itsekseni kesällä pohtinut ja toivoisin, että tämä asia etenisi.

**14.40 Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin arvonlisäverolakia muutettiin keväällä Euroopan komission väliaikaisen päätöksen jälkeen covidin testaamiseen ja hoitamiseen ja estämiseen liittyvien tavaroiden osalta, joita tuovat maahan julkisoikeudelliset toimijat. Tätä jatketaan nyt kolmella kuukaudella, ja tietenkin tämä perustuu siihen komission antaman väliaikaisen päätöksen pidentämiseen. Ja kuten täällä esille nostettiin, olen ihan samalla kannalla, että tämä voisi aivan saman tien olla pidempikin, varmaan tämän vuoden loppuun, mutta se on tietenkin hyvin pitkälle kiinni komission omista esityksistä.

Tämä kuluttajapohdinta, mitä tässä esille tulee, sitä on varmaan hyvä lähetekeskustelun jälkeen sitten valiokunnassa käydä, mutta Saramo toi aika selkeästi esille, että tämän asian pidennys kuuluu näiden julkisten hankintojen piiriin.

Kiitoksia vielä valtiovarainministeriölle. Tämä asiahan kuuluu viidenteen talousarvioon, ja se käsitellään sen yhteydessä.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Sitten valtiovarainministeri Vanhanen.

**14.41 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen:** Arvoisa puhemies! Ensin tämä mittakava: Kuten totesin, tässä on kyse noin 4 miljoonan euron verotulojen menetyksestä. Sitä voi verrata kunnille ja sairaanhoitopiireille tehtyyn pakettiin, joka neljännessä lisätalousarviossa hyväksyttiin. Tämä on yksi tapa tukea kuntien sairaanhoitopiirejä tämän epidemian hoidossa, mutta ilman muuta se valtamassa siitä tuesta tulee suorana tukena, mutta tällaista kohdennettua verotukea kyetään antamaan.

Edustaja Lindénille: Tämä aikataulu tulee siitä komission antamasta liikkumatilasta, se on lokakuun loppuun. Jos kävisi niin, että nyt sinä aikana, kun tätä käsitellään, yllättäen komissio tekisikin aikaan pidennyksen, niin en pane vastaan, jos myös valiokunnassa tätä aikarajaa venytetään.

Näiden maskien ja käsidesien saaminen alennettuun arvonlisäkantaan ei ole valitettavasti mahdollista. Siellä arvonlisäverodirektiivissä on liite 3, joka määrittää, missä voidaan käyttää alennettuja kantoja, ja nämä valitettavasti eivät kuulu niihin. Eli jos halutaan näitä tiputtaa 24 prosentista, silloin pitää tätä yleistä arvonlisäverokantaa alentaa. Se koskee sitten koko alv:tä, eli tätä emme ole esittämässä.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Edustaja Essayah on oikeassa, tämä ei kata näitä yksityisiä toimijoita. Itse asiassa edustaja Saramo käytti tästä hyvän, selventävän puheenvuoron.

Edustaja Merelle: Tämä maskien verovähennysoikeus tuli jo näissä työsuhde-eduissa esille, ja huomattiin, että lainsäädäntö ei suoraan tätä kata, mutta itse asiassa vetosin Verohallintoon, että voisivatko he katsoa, onko tämä heidän suosituksellaan tai tulkinnallaan hoidettavissa, ja se oli hoidettavissa. [Leena Meri: Ei kokonaan ollut!] Näin tuli tämä työsuhde-etuun liittyvä kysymys järjestettyä. [Leena Meri: Työsuhde, niin, työsuhde!] Hallitushan vähävaraisten kohdalla teki päätöksen siitä, että kunnat jakavat vähävaraisille maskeja, ja hallitus samalla ilmoitti sen, että se korvataan kunnille täysimääräisesti.

Tässä oli useampi puheenvuoro alv-alennusten yleisestä merkityksestä.

Väliaikaisten alv-alennusten kohdalla on tämä riski juuri olemassa.

Itse korostaisin tässä näiden tarvikkeiden ja myös maskien kohdalla, käsidesien kohdalla ennen muuta sitä, että kilpailu toimii: on tarjontaa ja kilpailua, [Puhemies koputtaa] vaihtoehtoisia tuottajia paljon. On nähty esimerkiksi maskien kohdalla — kansalaiset ovat havainneet sen — että hintahaarukat [Puhemies koputtaa] ovat valtavia ja tulosta on tullut tämän kilpailun ansiosta.

Alv-alennukset pitää viestiä tavattoman hyvin. Aikanaan, kun ravintoloiden ruoan alvia alennettiin, [Puhemies koputtaa] oli alan toimijoilla laaja kampanja, joka sitoutti ravintolat asiallisesti viemään ne alennukset suoraan hintoihin, ja se toteutui laajassa mittakaavassa.

**14.45 Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos vastauksesta. Vielä palaan tähän arvonlisäveroasiaan. Jos todellakin on niin, että EU edellyttää koko arvonlisäveroasteikon muuttamista, niin sitten olemme tiukassa paikassa. Mutta edelleen haluan nyt siihen varmistusta, koska minulla on semmoinen tieto, että apteekissa myytävät lääkkeet ja tietyt lääkinnälliset tuotteet ovat 10 prosentin arvonlisäverokannassa. Nyt tarkemmin taustoja tuntematta tuntuisi mahdolliselta ajatella, että maskit ovat tällainen lääkinnällinen tuote, jonka arvonlisäverokanta voisi olla 10 prosenttia. Että vielä tämän verran palaan tähän asiaan, jotta se tulisi nyt varmasti oikein kaikille ymmärretyksi ja taustat selville.

**14.46 Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan sama huomio, jonka edustaja Kiuru tuossa nosti esille. Tämä arvonlisäverokysymyshän on kaiken kaikkiaan aika iso tällä hetkellä. Jonkin verran tulee palautetta myös muilta aloilta, kun esimerkiksi Euroopassa arvonlisäveroja on koronan myötä laskettu, ja se muuten näkyy sitten ja vääristää jonkin verran esimerkiksi netissä tapahtuvaa kauppaa, mitä on myös näissä maskien tilauksissa. Ja onhan EU kohtuupaljon sallinut erilaisia koronatulkintoja ja koronajoustoja aika monessa kysymyksessä — poikkeusolot ovat sallineet erilaisia poikkeuksellisia ratkaisuja. Mutta se huomio, jonka edustaja Kiuru tuossa edellä toi, koski nimenomaan lääkkeitä ja lääkinnällisiä tuotteita, sitä, eivätkö käsidesi ja hengityssuojaimet tähän kuuluisi. Tämä kannattaisi vielä kertaalleen tarkastaa ja varmentaa, voitaisiinko näin toimia. Tämä olisi monelle pienituloiselle ja muillekin, jotka nyt esimerkiksi työmatkaliikenteessä joutuvat julkista liikennettä käyttämään, merkittävä kädenojennus, joko niin, että alennetaan se tuohon alempaan kantaan, tai sitten luovutaan arvonlisäverosta näiden tuotteiden osalta kokonaan, myös tavallisten ihmisten tehdessä ostoksia. Mutta toivottavasti tuo asia, lääkkeet ja lääkinnälliset tuotteet, voidaan vielä varmistaa.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

**14.47 Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Yhdyn kyllä näihin toiveisiin siitä, että tarkasteltaisiin myös tätä arvonlisäverokantaa, koska jos pitkään jatkuu tämä ongelma, niin tämä kyllä käy ihmisten kukkarolle.

Ehkä nyt vielä haluaisin korostaa valtiovarainministerille, että tämän äärelle kannattaisi pysähtyä. Matkakuluthan koskevat vain henkilöitä, jotka ovat jatkuvasti ansiotyössä, ja niitä saa vain 11 kuukaudelta. Niitä ei saa 12 kuukaudelta, koska aina oletetaan, että on yksi lomakuukausi. Ja sitten siellä on se 750 euron omavastuu. Minä pyydän katsomaan tätä kokonaisuutta. Täällä on ihmisiä, jotka eivät ehkä ole ihan niin vähävaraisia, että he saisivat kunnalta näitä maskeja. Siellä on monenlaisia — on pätkätyötä, puoli vuotta ollaan töissä, puoli vuotta ei — tänne jää tämmöisiä tilanteita. Minä pyytäisin katsomaan sitä.

Ja näissä vähennyksissä on eroja. Matkakulut vähennetään vuositulosta, ja se on hyvin marginaalinen siinä kokonaisverotuksessa, mutta jos se on suoraan veroista vähennettävä, kuten esimerkiksi kotitalousvähennys, se keventää veroja huomattavasti, silloin saa tavaltaan suoraan sen etuuden vuosittain.

Pyytäisin kuitenkin katsomaan tätä kokonaisuutta. Tämä on monimutkainen, mutta minun mielestäni verottajalla ei ole pykälää toimia näin laaja-alaisesti — sen takia he ovat tuon matkakulun löytäneet sieltä, ja sitten on tämä tulonhankkimisvähennys yhtenä. Tätä kannattaisi vähän tarkastella. Jos tämä vielä jatkuu pitkään, niin tästähän tulee semmoinen hyvin pysyvä ja iso, pakollinen jatkuva kulu. — Kiitos.

**14.49 Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Ihan niin kuin valtiovarainministeri Vanhanen puhui, niin pitää alvia kokonaisuudessaan laskea, jos ajatellaan tätä asiaa korjattavan. Ehkä meidän pitäisi oikeasti ruveta pikkuhiljaa miettimään, että ruvettaisiin kokonaisuudessaan laskemaan sitä meidän alvia pikkuhiljaa sinne EU:n keskitasolle, koska tällä hetkellä tuote kuin tuote rupeaa maksamaan meille niin paljon, että rupeaa porukalla vähän niin kuin käpy palamaan, jos sanotaan näin, täällä ruohonjuuritasolla.

Siitähän on tänään hyvä esimerkki ollut. Torvet ovat soineet käytännöllisesti katsoen koko päivän tuolla tien varrella, kun autoilijat ovat ruvenneet kyllästymään polttoaineen hinnankorotuksiin verojen muodossa.

Jospa lähdetäisiinkin oikeasti tekemään kilpailukykyä ja monen alan muita ratkaisuja korjaamaan sillä, että lähdetäisiin oikeasti tavoittelemaan sitä ja siirtämään koko verokantaa pikkuhiljaa EU:n keskitason suuntaan.

**14.50 Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Otin tämän puheenvuoron sen takia, että ministeri Vanhanen nyökytteli siinä vaiheessa, kun puhuttiin näistä erilaisista käytännöistä, joita EU:ssa tällä hetkellä on, että joissain maissa tulkitaan nyt näitä alv-laskuja eri lailla kuin toisissa tai sitten mennään nollaverokantaan. Onko tämmöistä yleisluontoista keskustelua käyty nyt EU:n sisällä, mitkä nyt sitten kuuluvat tämmöiseen piiriin, joita voi laskea tässä kriisitilanteessa? Tuntuu, että nyt ne käytännöt eivät ole millään lailla koordinoituja. Suomen etu varmaan olisi, että näissäkin päästäisiin koordinoitumpaan järjestelmään.

**14.51 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen:** Arvoisa puhemies! Tässä alennuksessa, josta tässä nyt on kyse, komissio on määritellyt hyvin täsmällisesti, mihin tämä verotto muus on mahdollista viedä, ja se tietysti antaa kuvan siitä, että kyllä komissio pyrkii tarkkuuteen näissä. Mutta sama havainto on olemassa, että tämmöistä tiettyä joustavuutta ko-

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

mission toiminnassa on kyllä tällä hetkellä huomattavasti enemmän kuin normaalisti. Ja tämä edustaja Kiurun ja Heinosen huomio näistä lääkinnällisistä tuotteista: pitää tarkistaa se, minulla henkilökohtaisesti ei varmaa täsmällistä tulkintaa tässä ole.

Mutta edelleen korostaisin sitä, että kun nopeassa tilanteessa jouduttiin vaiheeseen, jossa tarvitaan todella paljon maskeja, niin aidon kilpailun toteutumisella, sillä, että on paljon tuottajia liikkeellä, tarjontaa olemassa, on ollut monin-, moninkertaisesti enemmän vaikutusta kuluttajatuotteiden hintoihin — ja se koskee myös käsidesejä — kuin me koskaan pystymme verotukseen liittyvien prosenttien säädöllä vaikuttamaan. Tässä suhteessa onneksi markkinat toimivat ja verraten nopeasti kuitenkin tuotteiden valmistajat ovat kyenneet pääsemään sellaisiin volyymeihin, että sillä on vaikutusta myös hintoihin. Tämän ovat varmastikin kaikki kuluttajat pystyneet myös itse havaitsemaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

### **6. Hallituksen esitys eduskunnalle listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotusta koskevaksi sääntelyksi**

Hallituksen esitys HE 73/2020 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

#### *Keskustelu*

**14.53 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro):** Arvoisa puhemies! Tämä esitys, joka on hallitusohjelman mukainen, kuuluu hallitusohjelmassa osioon ”Työllistävä ja yrittämiseen kannustava verotus”. Tätä valmisteltiin jo edellisellä hallituskaudella.

Esityksen tavoitteena on helpottaa verotuksen keinoin työntekijöiden osakkaaksi ottamista yritykseen ja siten mahdollisuutta sitouttaa henkilöstöä yritykseen. Uusi sääntely voi auttaa myös ulkomaisten osaajien houkuttelemisessa Suomeen erityisesti startup-yhtiöissä, mutta toimi on tietenkin laajasti käytettävissä kaikissa listaamattomissa yhtiöissä, eli tämä koskee listaamattomia yhtiöitä.

Sääntely toteutetaan käytännössä niin, että henkilöstön enemmistölle suunnatussa osakeannissa veronalaista tuloa ei muodostu, jos työntekijä maksaa yhtiön osakkeesta osakkeen matemaattista arvoa vastaavan hinnan. Matemaattisen arvon alittava merkintähinta muodostaisi ansiotulona verotettavan edun. Muutos koskee nimenomaan henkilöstöantia, ei työsuhdeoptioita. Sillä, että tämän pitää koskea henkilöstön enemmistöä, halutaan estää, että tätä käytettäisiin vain yksittäisten henkilöiden, esimerkiksi johdon edustajien, palkitsemisjärjestelmänä, ja se on määritelty, miten tämä matemaattinen arvo lasketaan. Sillä

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

halutaan estää myös se, että tässä pyritäisiin kiertämään verotusta. Ja sitten niissä tilanteissa, joissa henkilö myy tällaisen henkilöstöannissa merkityn osakkeen myöhemmin, myyntiin sovelletaan voimassa olevia luovutusvoittoja koskevia säännöksiä. Osakkeiden myynnistä saatu luovutusvoitto on tällöin veronalaista pääomatuloa.

**14.55 Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä tai siitä muodostuvaa lakia voidaan perustellusti kutsua Lex Sipiläksi. Jo viime hallituskaudella tästä asiasta tehtiin kattava selvitys, ja tämän kauden hallitusohjelmassa sitten sovittiin, että hallitus toteuttaa listaamattomien kasvuyritysten henkilöstön palkitsemista koskevan uuden lainsäädännön viime hallituskaudella valmistelussa olleen mallin pohjalta.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi listaamattomia osakeyhtiöitä koskeva tuloverolain 66 a §. Ehdotetun säännöksen mukaan veronalaista ansiotuloa muodostuisi vain siltä osin kuin merkintähinta alittaa viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen perusteella varojen arvostamislain mukaisesti yhtiön osakkeille lasketun matemaattisen arvon. Merkintähintaa ei siis verrattaisi osakkeiden käypään arvoon, vaan osakkeiden varojen arvostamislain mukaiseen matemaattiseen arvoon. Nämä arvostamismenetelmät voivat johtaa huomattavan erilaisiin lopputuloksiin. Yhtiön varojen arvostamislain mukainen matemaattinen arvo saadaan jakamalla yhtiön arvostamislain mukaan laskettu nettovarallisuus ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Nettovarallisuus perustuu pitkälti yhtiön varojen tuloverotuksessa poistamattomiin hankintamenoihin. Nämä eivät täysin vastaa kirjanpidollisia tasearvoja, mutta ovat usein melko lähellä niitä.

Käytännössä ehdotettu tuloverolain 66 a §:n säännös mahdollistaa osakkeiden merkitsemisen hinnalla, joka vastaa osakkeille kuuluvaa osuutta yhtiön taseessa olevista varoista. Osakkeen verotuksellinen käypä arvo sen sijaan perustuu vertailukauppoihin tai tuotto- ja substanssiarvojen keskiarvoon, eli käypään arvoon vaikuttavat yhtiöön liittyvät tuotto-odotukset sen tasevarallisuuden ohella. Esimerkiksi digitaalisia palveluita tarjoavissa yrityksissä on tyypillistä, että yhtiön taseeseen ei sitoudu merkittäviä pääomia mutta yhtiön tuotto-odotukset ovat huomattavat. Tällöin ehdotettu tuloverolain 66 a § voisi mahdollistaa veroseuraamuksitta yhtiön henkilöstölle osakkeiden merkitsemisen arvosta, joka on merkittävästi alempi kuin osakkeiden käypä arvo. Esityksen tarkoituksena onkin helpottaa kasvu- ja startup-yritysten toimintaa antamalla niille mahdollisuus sitouttaa henkilöstöään uudella osakekannustinjärjestelmällä.

**14.58 Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kaikki rehelliset keinot, jotka mahdollistavat kansankapitalismia ja ihmisten omaehtoista sitoutumista yritystoimintaan, ovat kannatettavia ja niin muodoin tämäkin hallituksen esitys siinä mielessä on. Kuten Kiviranta tässä esitteli tästä muodostumismallista, se tässä tuli käsiteltyä. Tärkeä huomio tietysti on, mikä esittelyssä tuli ministeriltä, myös tämä, että veronkierrolle tässä ei anneta sijaa, vaan päinvastoin tavoitteena on se, että kannustetaan ihmisiä ja yrityksiä sitouttamaan henkilökuntaa. Kun on omalla lompakolla mukana yritystoiminnassa, niin kiinnostus yrityksen kehittämiseen, sen toiminnan ymmärtämiseen, kustannusrakenteisiin, markkinoihin, myyntiin, on aina suurempaa kuin jos tätä sidosta ei ole.

Tässä mainittiin, että tämä asia on lähtenyt liikkeelle viime vaalikaudella, ja näinhän se on. Kiitosta ansaitsevat erityisesti mainittu pääministeri Sipilä ja valtiovarainministerinä ollut Petteri Orpo, joka asiaa vei voimakkaasti eteenpäin hallituksen sisällä.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

**14.59 Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Kun esitystä luki, niin tuli olo, että mitenkäs näin yritysmyönteistä esitystä nyt vasemmistohallitukselta pukkaa, mutta sitten itse valtiovarainministeri Vanhanen muistutti, että niin, tämä esityshän onkin jo edellisen hallituksen pitkälle valmisteleva. Silloin pääministeri Sipilän ja valtiovarainministeri Orpon johdolla tämä esitys VM:ssä hyvin pitkälle valmisteltiin, ja hyvä, että edes tätä ei ole nyt sitten vedetty romukoppaan, sillä sitoutunut henkilöstö, arvoisa puhemies, on kyllä menestyvän yritystoiminnan tärkeimpiä osatekijöitä.

Tässähän on kyse listaamattomien kasvuosakeyhtiöiden pienestä lisäsitouttamiskeinosta, jolla voitaisiin nimenomaan kasvuhakuisiin yhtiöihin rekrytoida ja toisaalta sitten sitouttaa osaavaa henkilöstöä, ja tämä osakeomistuksen mahdollistaminen toimii todennäköisesti tässä yhtenä hyvänä houkuttimena. Se osaltaan sitten on myös kannustamassa työntekijöitä siihen, että he ovat kasvuvaiheessa valmiita antamaan ehkä vähän tinkienkin panosta yritykselle tietäen, että jossain vaiheessa sieltä on mahdollisesti sitten menestyksen hedelmiäkin tulossa. Tämä osakkaaksi ottamisen malli on erittäin tervetullut ja kannatettava.

Tällä siis halutaan nimenomaan sitouttaa osaavaa henkilökuntaa ja, niin kuin valtiovarainministeri Vanhanen totesi, myös mahdollisesti houkutella ulkomaalaisia osaajia Suomeen ja Suomessa toimiviin yrityksiin henkilökunnaksi mutta myös tämän kautta osakkaiksi. Erinomaisen hyvä esitys ja pieni muistutus siitä, miten yritysmyönteistä politiikkaa voidaan tehdä.

**15.02 Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Silloin on kiitettävä, kun siihen on aihetta. Näin voisi kuvata tätä tänään lähetekeskusteluun saatua esitystä listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotusta koskevaksi sääntelyksi. Ja taustanahan tässä esityksessä on, kuten täällä on moneen kertaan mainittu, entisten pääministeri Sipilän ja valtiovarainministeri Orpon työ, jolla haluttiin nimenomaan vahvistaa suomalaisten yritysten kilpailukykyä. Nykyinen hallitus on onneksi halunnut jatkaa tässä yhteydessä tätä työtä tällä hallituksen esityksellä.

No, miksi sitten, arvoisa puhemies, tällaisen muutoksen tekeminen on perusteltua juuri nyt, kun meillä on päällä monella tapaa vaikea koronapandemia? Peruste tähän on nimenomaan koronakriisi itse ja Suomen nostaminen mahdollisimman nopeasti koronakriisin jälkeen kasvu-uralle. Tämän uuden kasvun luomisessa startup-yrityksillä, erityisesti meidän korkeimman osaamisen segmenteissämme, kuten digitalisaatiossa, on oma merkittävä roolinsa, mutta toistaiseksi juuri verotussyistä erityisesti niiden kasvulle kriittisten ulkomaalaisten osaajien sitouttaminen yhtiöihin on ollut vaikeaa. Nyt tähän tällä ehdotuksella saadaan muutos, kunhan esitys vain saadaan perusteellisen mutta nopean käsittelyn jälkeen käyttöön.

Samalla, arvoisa puhemies, tämä esitys toivottavasti kannustaa hallitusta ja ennen kaikkea rohkeasti väriä tunnustavaa pääministeriä muutoin hakemaan uusia välineitä suomalaisen osaamisen ja työn kilpailukykyyn puolustamiseen. On hyvä, että hallitus on toteuttamassa metsäteollisuudelle tärkeän sähköveron alentamisen EU-minimiin, mutta kaikkien niiden muidenkin keinojen pitäisi olla tällä hetkellä pöydällä. Yksi edelleen vakavasti kannatettava asia on paikallisen sopimisen lisääminen työmarkkinoilla leikkaamaan meidän muita kilpailijamaita nopeampaa työn hinnan nousua. Tavoite meillä tässä on yhteinen: Suomen talouden ja suomalaisten työpaikkojen ja sitä myötä hyvinvoinnin pelastaminen tuleville sukupolville.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

**15.04 Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin käsittelemme listaamattomien yhtiöiden henkilöstöantia, ja todella tätä on valmisteltu edellisellä hallituskaudella, ja on hieno asia, että keskusta sai tämän mukaan tänne hallitusohjelmaan ja saamme tänään tämän hallituksen esityksen tänne saliin.

Todellakin tavoitteena on tällä edistää listaamattomien yhtiöiden mahdollisuuksia sitouttaa henkilöstöä sekä selkeyttää osakkeen arvostamista henkilöstöannissa. Nykytilanteessa on ongelmia muun muassa verotuksen ajankohtaan tai listaamattoman yhtiön osakkeen arvostamiseen liittyen etenkin silloin, jos pääomasijoittaja on tehnyt sijoituksen yritykseen. Uudistus tarjoaa yhtiöiden työntekijöille verotuksellisesti edullisen mahdollisuuden merkitä listaamattoman työnantajan osakkeita henkilöstöannissa. Edellytyksenä kuitenkin on, että henkilöstön enemmistöllä tämä etu on käytettävissä.

Arvoisa puhemies! Tässä listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöannin laskentatavassa, kuten tässä Kiviranta edellä esittikin, tämä toteuttamistapa on havainnollisesti tehokas, kun arvonnääritys on yksinkertainen eli matemaattinen arvo on yksinkertaista laskea, kun sen sijaan tähän saakka käytössä ollut käypä arvo on lähes monimutkainen laskettavaksi. Arvonnääritys on jatkossa siis huomattavasti nykyistä selkeämpi ja perustuu yhtiön varallisuuteen.

Toivoisi tietysti, että yritykset hyödyntävät tätä mahdollisuutta. Tarvitsemme Suomeen lisää sitoutuneita kasvullisia omistajia, yrittäjäyshenkeä. Osaavat ja sitoutuneet työntekijät ovat yrityksen tärkein voimavara. Jatkossa verotus tarjoaa tämän hyödyntämiseen selvän kannusteen. Uudistuksella voidaan kannustaa työntekijän palkitsemiseen osakeannilla ja näin parantaa osaajien sitoutumista yrityksiin. Uutta veroporkkanaa voidaan käyttää myös huippuosaajien houkuttelemiseen Suomeen esim. pelialalle ja startup-yrityksiin. Tavoitteena on kohdentaa sääntelyä myös nimenomaan yhtiön henkilöstön kannusteisiin, ja tarkoituksena ei ole luoda verotuksellisesti edullista tapaa järjestellä laajemmin yrityksen omistussuhteita. Yrityksen tuottoon perustuva arvo ja arvonnousu verotettaisiin luovutushetkellä, ja henkilöstöannissa merkityn osakkeen myyntiin sovellettaisiin voimassa olevia luovutusvoittoja koskevia säännöksiä. Osakkeiden myynnissä saatu luovutusvoitto on veronalaista pääomatuloa.

Arvoisa puhemies! Tämä on merkittävä tässä ajassa, kun meillä on todellakin monenlaisia työttömyyttä, siinä, millä me innostamme ihmisiä sitoutumaan yritystoimintaan ja uusiin yrityksiin. Tämä uudistus ei kenties mullista maailmaa, mutta tämä on tärkeä mahdollisuus listaamattomille yrityksille, jotka haluavat hyödyntää tätä osaavan henkilöstön sitoutumisessa.

**15.06 Joonas Könttä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomi on siirtynyt vuosikymmenien aikana kohti kansankapitalismia suhteellisen hitain askelin mutta kuitenkin määrätietoisesti. Tämä hallituksen esitys on pieni mutta tärkeä askel kohti kansankapitalismia, tai ehkä tässä tapauksessa, voi sanoa, henkilöstön ja työväen kapitalismia. Hallituksen esitys listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotusta koskevaksi sääntelyksi oli valmistelussa, kuten täällä on tänään todettu, jo pääministeri Sipilän hallituskaudella, ja se etenee nyt tämän selvitetyn mallin pohjalta. Keskusta uudisti tavoitteen edellisissä eduskuntavaaleissa, ja siellä nimenomaan tavoittelimme, että otamme tällaisen Suomen mallin käyttöön henkilöstön osakeomistusten helpottamiseksi. Tämä oli osa keskustan talous- ja verolinjauksia, ja nyt on ilo todeta, että tämä linjaus toteutuu. Työ tuottaa tulosta, ja määrätietoinen vaikuttaminen toimii.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Kuten tuossa edellinen puhuja mainitsi, tämä ei ole maailman suurin asia mutta kuitenkin tärkeä signaali ja mahdollisuus näille listaamattomille yrityksille. Jatkossa kasvuyritykset voivat hyödyntää henkilöstöantia osaavan henkilöstön sitouttamisessa, ja tämä on ennen kaikkea signaali siitä, että yrittäminen ja yrittäjäys ja riskinottoakin kannattavat.

Arvoisa puhemies! Suomalainen kilpailukyky, työn tuottavuus, työn mielekkyys ja mahdollisuus tehdä, keksiä, innovoida ja myydä ovat avainasemassa suomalaisen kilpailukyvyn parantamisessa. Kaikki teot, pienetkin teot, muodostavat kokonaisuuden ja parantavat sitä kilpailukykyä, mistä täällä tänäänkin on puhuttu ja mistä varmasti koko sali on huolissaan. Mikäli me teemme paitsi pieniä uudistuksia, kuten tämä, mutta myös isoja uudistuksia, me parannamme samalla koko suomalaisen hyvinvointivaltion tulevaisuusnäkyymiä, ja tämä esitys on tärkeä askel kohti tällaista kasvuyritysten työväenkapitalismia.

**15.09 Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on tavoitteineen pääosin ihan kannatettava lakiuudistus ja edesauttaa työntekijöiden sitouttamista erityisesti pk-yrityksissä. Miksi minä sanoin, että se on vain pääosin kannatettava? Särähti nimittäin korvaan, kun kuuntelin kollegani Pirtilahden puhetta, missä hän viittasi myöskin siihen, mitä lakiesityksen tavoiteteksteissä on kirjattu, että ”tarkoituksena ei ole luoda verotuksellisesti edullista tapaa järjestellä laajemmin yritysten omistussuhteita”, siis ei ole tarkoitus luoda verotuksellisesti edullista tapaa. No, mikä on vastakohta? No, se vastakohta on, että luodaan verotuksellisesti epäedullinen tapa. Minusta tämän lauseen täytyy olla lapsus, ja uskon, että hallitus ei ole näin tarkoittanut kuin siinä lukee. Pyytäisin, että hallituspuolueet vielä kiinnittäisivät huomiota tähän kohtaan.

Tämä esitys on ollut lausuntokierroksella kevättalvella, ja annettuja lausuntoja oli yhteensä kaksikymmentä. Suomen Yrittäjät oli yksi näistä lausujista, ja ajattelin tässä omassa puheenvuorossani tarkastella Suomen Yrittäjien antamia lausuntoja siksi, että SY on elinkeinoelämän suurin, yli 115 000 jäsenyrityksen keskusjärjestö eli he ovat hyvin keskeisessä roolissa tämän lakiuudistuksen suhteen. SY esittää muun muassa, että ”olisi hyvä varmistaa, että lainmuutoksen perusteella vaadittava antihinta ei ole korkeampi kuin lainsäädännön jo nyt mahdollistama antihinta, esimerkiksi niin, että myös listaamattomilla yhtiöillä olisi oikeus nykyisen TVL:n 66 §:n mukaiseen kohteluun”. Lisäksi SY esitti, että ”lainsäädäntöä voi soveltaa myös silloin, kun henkilöstöannissa käytetään yhtiön hallussa jo olevia omia osakkeita”. Heillä oli muutama muukin kommentti siinä omassa lausunnossaan, mutta kysyisin valtiovarainministeri Vanhaselta: mitenkäs nämä lausunnot ja kommentit on huomioitu tässä lopullisessa esityksessä? — Kiitos.

**15.11 Jussi Saramo vas:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tarkoituksena on, että yritykset voisivat sitouttaa henkilökuntaansa käypää arvoa edullisemmilla osakkeilla, joita ei katsottaisi ansiotuloksi. Näistä optio-omistuksista saatavaa voittoa verotettaisiin sen sijaan pääomatulona vasta silloin, kun mahdollinen voitto realisoituu.

Vasemmistoliiton näkökulmasta hallituksen esitys ei ole aivan täysin ongelmaton etenkin, kun verokohtelu koskisi kaikkia listaamattomia osakeyhtiöitä eikä vain kasvuyrityksiä, kuten hallitusohjelmassa on sovittu, jolloin riski veropohjan vuotamiselle kasvaa. Jos verovelvollinen muuttaa ulkomaille ennen osakkeiden myyntiä, Suomella ei ole verotusoi-keutta myyntivoittoon.

Esitys onkin sinällään hyväksyttävissä, mutta se vaatisi kyllä nyt ehdottomasti vastapuo- lelleen myös luonnollisten henkilöiden maastapoistumisveron, jonka selvitys on jäänyt

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

odottamaan jatkotoimia. Verotus on kuitenkin kokonaisuus, ja Suomessa verotus on alkanut vuotamaan yhä enemmän juuri niiden osalta, joilla olisi myös paras veronmaksukyky. Silloin jos jotkut voivat välttää verot kokonaan, niin tietysti loput, me kaikki Suomeen jäävät, maksavat sitten veroja enemmän. Meidän tehtävämme täällä eduskunnassa on varmistaa, että laki ei itsessään kannusta vapaamatkustamiseen.

Samaan aikaan kun kansainvälisesti ja Euroopan unionissa on välillä aika tuskallisenkin hitaasti onnistuttu paikkaamaan veropohjavuotoja, niin meidän pitäisi kotimaassa oppia muiden maiden parhaista käytännöistä esimerkiksi juuri maastapoistumisveroissa, jotka verokkimaissa ovat käytössä, ja varmistaa laaja veropohja, jonka avulla voidaan paitsi rahoittaa hyvinvointivaltiota myös madaltaa verotuksen tasoa.

Kuten tässä edustaja Östman totesi, niin ei kai tarkoitus ole tehdä huonoja verokohteluita, vaan tarkoitus on varmaan se, että ne ovat oikeudenmukaisia, eikä se, että tarjotaan erilaisia ohituskaistoja, joilla verotuksen voi sitten välttää kokonaan. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Sen jälkeen edustaja Suomela ja sitten ministeri Vanhanen.

**15.13 Iiris Suomela vihr:** Arvoisa puhemies! Viime viikkoina on keskusteltu paljon siitä, miten yhä useamman suomalaisen varallisuutta voitaisiin saada kerrytettyä. Se on tunnustettu, että nimenomaan varallisuuserot ovat Suomessa kasvaneet voimakkaasti viime aikoina, viime vuosikymmeninä, vaikka samalla monella puolueella on ollut vahva pyrkimys jakaa varallisuutta tasaisemmin kaikille ja saada myös pienituloisemmat vaurastumaan. Varakkaimman prosentin varallisuus on 90-luvun jälkeen miltei viisinkertaistunut, ja samalla taas 90 prosentin varakkuus ei ole juurikaan kasvanut. Kansankapitalismista on puhuttu paljon, mutta toimet ovat näyttäneet vievän meitä pikemminkin toisenlaiseen suuntaan. Siksi onkin aina tärkeää katsoa, mitkä ovat jonkun esityksen todelliset vaikutukset. Eli ei tarvitse katsoa pelkästään jaloja tarkoituseriä, vaan pitää katsoa myös, miten jokin esitys tulee todennäköisesti siellä arjessa toimimaan.

Tässähän tämä henkilöstöanti näyttää varsin lupaavalta. Ensinnäkin rajausta siitä, että annin tulee olla avoin valtaosalle yrityksen työntekijöistä, varmistaa todella sen, että tätä ei käytetä välineenä pelkästään johdon palkitsemiseen vaan että aidosti henkilöstöllä on mahdollisuus omistaa osa siitä yrityksestä, jossa he työskentelevät. Tämän ministeri Vanhanen nosti hyvin jo esittelyssä esiin, ja tämä on todella tässä aivan avainpiirteenä. Tämä on ollut meillä lainsäädännössä aikaisemminkin, ja on hyvä, että tästä pidetään nyt kiinni.

Nimenomaan kasvuyrityksille olennaista tässä on se, miten se osakkeen arvon arviointi tehdään. Se on monesti kasvuyrityksissä aika haastavaa, ja jos pyritään etsimään, mikä se markkinahinta voisi olla, niin se voi tehtävänä käydä nopeasti epämieliseksi. Siksi onkin hyvä, että tässä on nyt pohjana nimenomaan se matemaattinen arvo. Tämä takaa paremman ennakoitavuuden ja selkeämmän kohtelun, kun siellä kasvuyrityksissä lähdetään varmistamaan, että kun yritys kasvaa, kun yritys menestyy, niin myös henkilöstö voi siitä hyötyä.

Nyt kun tässä nousi esiin kysymys, että synnytetäänkö verotuksellista hyötyä vai haittaa, niin itse ajattelen, että tällainen kysymys osakkeen arvon arvioinnista on pikemminkin kysymys siitä, miten voitaisiin päästä arviossa lähelle sellaista arvoa, joka on mielekäs sen kokonaisuuden kannalta. Ei mielestäni voi sanoa, että tämä matemaattisen arvon käyttäminen olisi jotenkin edun tai haitan aiheuttamista, vaan se on nyt vain järkevin tapa arvioida

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

se arvo, jonka pohjalta kannattaa verotuksessa menetellä, jotta ennakoitavuus ja yritysten fiksu kohtelu on taattua eivätkä henkilöstöannit jää ainakaan siitä kiinni, että ei tiedettäisi, mitä sitten työntekijöiden verotukselle tapahtuu, kun näin toimitaan.

Eli kokonaisuudessaan tämä vie mielestäni Suomea varsin hyvään suuntaan. [Puhemies koputtaa] Ydinkysymys on juuri se, että katsotaan niitä vaikutuksia sen sijaan, että maa-laillaan jotenkin kuvia yritysmuutteisyydestä tai -vastaisuudesta.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Mäenpää ennen ministeri Vanhasta.

**15.17 Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Saramo alkoi puhumaan tämän hyvän asian käsittelyn yhteydessä maastapoistumisverosta, ja mielestäni meidän kaikkien tässä salissa pitäisi olla enemmän huolissamme siitä, miksi niitä henkilöitä tai yrityksiä poistuu tästä maasta. Ei se, että joku henkilö lähtee ulos ja häntä verotettaisiin tai jos yritys lähtee ulos... En tiedä, ehkä Saramo tarkoitti yksityishenkilöitä, mutta todella huolissani olen siitä, minkä takia Suomesta lähtee yrityksiä.

Tänä aamuna sain puhelun Virossa. Siellä yksi yrittäjä kertoi, kuinka siellä menee hienosti ja polttoaine maksaa 0,924, sellainen suomalainen yritys, joka on täällä kokenut tulensa liian kalliiksi verotetuksi. Heillä on ollut 60 työntekijää Suomessa, nyt heillä on Virossa kova draivi päällä ja 120 työntekijää. Elikkä maastapoistumisveroa mietittäessä kannattaa miettiä ennemmin sitä, teemmekö me täällä jotain väärin.

Mielestäni kaikkien pitäisi tutustua semmoiseen kuin Lafferin käyrään. Olen huolissani siitä, että Suomessa verotus on niin korkea, että edes Suomen valtion omistamat yhtiöt eivät enää osta Suomesta tuotteita. Olen saanut pienen mahdollisuuden, tai vähän uteliaisuuttani olen käynyt katsomassa, kun Fingrid rakentaa sähköverkkoa Suomessa. Siellä on noin 300 kilometrin pätkä tekeillä, tuolla Kainuun suunnassa, ja sinne nämä paalut, joihin nämä johdot ripustetaan, tulevat aivan muualta kuin Suomesta. Eli jos suomalainen yhtiö, valtion omistama yhtiö, ei pysty käyttämään suomalaista työtä, suomalaista metalliteollisuutta omassa sähköverkon rakentamisessaan, niin kyllä jotakin on pahasti toimittu väärin, ja sen takia minun mielestäni teidän kaikkien kannattaa näitä verotusta ja verotuksen korottamista ja maastapoistumisveroja mietittäessä miettiä, onko meillä jo liian kova verotus. Olen todella huolestunut tästä asiasta. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Ennen kuin jatketaan keskustelua, niin totean, että meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotusta koskevaksi sääntelyksi.

**15.20 Jussi Saramo vas:** Arvoisa puhemies! Tähän nimenomaan maastapoistumisvero kyllä liittyy hyvin suoraan. Pelkään, että edustaja Mäenpää ei ehkä tunne maastapoistumisverotusta. Länsimaissa on säädetty yleisesti maastapoistumisverot juuri siksi, ettei verotuksellisista syistä kannata siirtyä maasta pois, että siten voisi jättää kokonaan verot maksamatta. Jos verot maksaa silloin, kun saa tuloa, niin ei silloin mitään maastapoistumisveroa määrätä, vaan ainoastaan siinä tilanteessa, jos on onnistunut siirtämään verotusta. Tässä juuri käsittelemme lakiesitystä, joka mahdollistaa verotuksen siirtämisen, ja maastapoistumisveron idea on se, että isänmaallisesti se vero verotetaan kaikilta kerran eikä niin, että kannustetaan muuttamaan ulkomaille.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Sinänsä en tiedä, onko Viro nyt sitten syytä ottaa täällä Suomessa unelmamaaksi. Pitää kuitenkin muistaa, että kun tässä puhuttiin esimerkiksi työllistämisestä, niin työllistäminen esimerkiksi Virossa on kalliimpaa kuin Suomessa. Jos ottaa huomioon, kuinka paljon virolaisia joutuu käymään Suomessa töissä, perheet odottavat siellä Viron puolella, kun Suomesta haetaan elanto, niin täytyy kuitenkin huomata, että vielä aika paljon Virolla on takamatkaa. Varmasti on niin, että Virostakin me voimme jotakin oppia, mutta verotus ei varmaankaan kuulu niihin asioihin.

**15.21 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen:** Arvoisa puhemies! Todella hyvä, että tätä valmisteltiin edellisellä kaudella, pelkän idean lisäksi. Kannattaa arvostaa myös sitä, että asia voidaan viedä päätökseen ja toimeenpanoon. Marinin hallitus on sitoutunut edistämään yrittäjyyttä ja suomalaista työtä. Siellä ohjelmassa on myös vahva kohta kotimaisen omistajuuden edistämisestä, ja tämä on hyvä osa sitä — vaikkakaan tämä ei ole kansallisuuteen sidottu, niin kuin ei tarvitsekaan, eli tämä voi koskea myös ulkomaisia työntekijöitä.

Tässä on minusta hyvää se, että tämä on parhaimmillaan etu sekä yritykselle että työntekijöille. Itse asiassa edustaja Suomela esitti hyvän kysymyksen: mikä on mielekäs arvo silloin, kun henkilöstöäntekijä tehdään? Tämä on se kysymys, jota miettivät luonnollisesti sekä yritys luovuttaessaan osakkeita työntekijöille että työntekijät miettiessään, minkä riskin ottavat. Siinä on yrittäjälle ja työntekijöille sekä mahdollisuus etuun että mahdollisuus myös riskin laukeamiseen ja menetyksiin, ja tämä on tyypillinen asetelma jokaiselle sijoituspäätöksille tekeväälle — joutuu arvioimaan sitä, kannattaako riski ottaa ja millä hinnalla. Avoimesti tässä yhteydessä pitää sanoa se, että niin kuin esityksestä näkyy, tämän matemaattisen arvon ja markkina-arvon välillä voi olla ero, voi olla merkittäväkin ero, ja tässä on tietoisesti valittu tämä matemaattinen arvo. Tämä suosii nimenomaan, sanoisin, startup-yrityksiä, kasvuvaiheessa, alkuvaiheessa olevia yrityksiä. Uskon, että niissä tätä tullaan kaikkein eniten käyttämään, enemmän kuin vakiintuneissa yrityksissä.

On tärkeää se, että tässä ei luoda myöskään perusteettomia veroetuja. Esityksessä on otettu huomioon se, että yritys voi tässä järjestelmässä käyttää myös hallussa olevia osakkeita, laittaa niitä myyntiin henkilöstöannissa.

Kiitos tähänastisesta hyvästä keskustelusta, ja vaikuttaa siltä, että tälle tulee laaja kannatus eduskunnassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

### **7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 55/2020 vp

*Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

## Pöytäkirja PTK 106/2020 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

### *Keskustelu*

**15.24 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vaatii laajimman esittelyn näistä tänään käsittelyssä olevista laeista.

Tässä ehdotetaan muutettavaksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia. Tämä alkuperäinen esitys annettiin jo huhtikuussa vuonna 19, ja se tuli voimaan yli vuosi sitten toukokuun alussa, mutta lain 4 ja 5 §:ää on sovellettu kuitenkin vasta nyt syyskuun alusta lukien, jolloin tapahtui Tullin tilirekisterin käyttöönotto.

Lain säännöksissä on Tullin tilirekisterihankkeen kehittämisvaiheessa havaittu lakiteknisii virheitä ja puutteita, joiden osalta lakia on tarpeen muuttaa. Voimassa olevan lain mukaisessa muodossa luovutettavia ja tallennettavia tietoja koskeva sääntely on jäänyt joiltakin osin epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi.

Esityksen tavoitteena on selkiyttää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia korjaamalla laissa havaitut lakitekniset virheellisuudet, toisekseen täsmentää lain määritelmiä ja kolmanneksi selventää eri toimijoiden velvoitteita tiedonhakujärjestelmän kautta luovutettavien ja pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavien tietojen osalta. Lakimuutoksilla edistetään lainsäädännön johdonmukaista soveltamista ja lain tavoitteiden toteutumista.

Tämä, samoin kuin edellinen lakiesitys, oli annettu vaiheessa, jossa sitten kävi niin, että hallitus ei voinut antaa eduskuntaan näitä esityksiä. Sekä tässä että äsken esittelemässäni laissa voimaantulosäännös on itse asiassa mennyt jo ohitse, eli eduskunta joutuu sitten ratkaisemaan voimaantuloajan sen mukaan, miten nämä lait saadaan voimaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

### **8. Seuraava täysistunto**

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 3.9.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.27.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen